

SAIMAANNORPAN SUOJELUTYÖRYHMÄ 2012

SUOJELYTYÖRYHMÄN KOKOUS

Aika 29.11.2023, klo 10.00–15.00

Paikka Hotelli Hospitz, Savonlinna

Läsnä	Alakoski Riikka	Metsähallitus
	Asikainen Teuvo	Heinävedenreitin kalatalousalue
	Autila Miina	Metsähallitus
	Auvinen Markku	Haukiveden kalatalousalue
	Gustafsson Tapio	Kalatalouden keskusliitto
	Hartikainen Milla	Joroisten kunta, Varkauden kaupunki
	Hentinen Teemu	Pohjois-Savon ELY-keskus
	Hyvärinen Esko	Ympäristöministeriö
	Hämäläinen Timo	Puumalan kunta
	Härkönen Harry	Etelä-Savon kalatalouskeskus ry
	Karels Aarno	Eteläisen-Saimaan kalatalousalue
	Keskinen Tapio	Luonnonvarakeskus
	Kirjavainen Eija	Maa- ja metsätalousministeriö
	Kokki Ossi	Saimaan norppaklubi ry
	Kuokkanen Panu	Metsähallitus
	Kurikka Tuula	Nestorisäätiö
	Laitinen Marjatta	Heinäveden kunta
	Luukkonen Jari	WWF Suomi
	Majuri Henna	Suomen Ammattikalastajaliitto ry
	Mikkonen Tapio	Savonlinnan kaupunki
	Mutanen Jari	Etelä-Savon ELY-keskus, pj.
	Mäkinen Pentti	Etelä-Savon maakuntaliitto
	Niemi Marja	Itä-Suomen yliopisto
	Nieminen Tero	Pohjois-Savon ELY-keskus
	Nykänen Jukka	Pohjois-Karjalan maakuntaliitto
	Peltonen Lasse	Itä-Suomen yliopisto
	Pirinen Mika	Pohjois-Karjalan ELY-keskus
	Rautio Ari	Juvan kunta
	Sallinen Leo	Puruveden kalatalousalue
	Sivonen Matias	Itä-Suomen yliopisto
	Suvantola Leila	Ympäristöministeriö
	Tiainen Kaarina	Suomen luonnonsuojeluliitto ry
	Tiainen Sauli	Pihlajaveden kalatalousalue
	Tuukkanen Tapio	Kaakkois-Suomen ELY-keskus
	Törrönen Markku	Suomen Ammattikalastajaliitto ry
	Ustinov Arto	Etelä-Savon ELY-keskus, siht.
	Vainikka Anssi	Itä-Suomen yliopisto

Kokouksen avaaminen

Jari Mutanen kertoi päivän ohjelmasta ja tavoitteista. Kokouksen pääaiheena oli keskustelu Suojelutyöryhmän toiminnan kehittämistarpeista.

Uusien jäsenten hyväksyminen

Työryhmän uusiksi jäseniksi hyväksyttiin:

- Milla Hartikainen, Joroisten kunta ja Varkauden kaupunki (Seurantaryhmä)
- Juha Tiainen, Taipalsaaren kunta (Seurantaryhmä)

Saimaan vesitilanne ja ennuste pesimäkaudelle 2024

Tapio Tuukkanen kertoi Saimaan vesitilanteesta ja toteutetuista lisäjuoksutuksista; Saimaan pinta oli noussut edelleen lisäjuoksutuksista huolimatta. Saimaa oli jo monin paikoin jäässä ja selkävesien hän arveli jäätyvän joulukuun alussa, mikäli sää jatkuisi marraskuun lopun kaltaisena. Ennusteen mukaan maaliskuun 20. päivänä vedenkorkeuden muutos olisi yli 20 cm, mikä ylittäisi norpan pesinnän kannalta haitalliseksi arvioitun vedenkorkeuden muutoksen.

Saimaannorpan kannanseuranta ja Norppatilanne-palvelu

Kevään 2022 luonnonkinoksia muodostui hyvin, mutta myös apukinoksia kolattiin. Pesälaskennat saatiin Miina Auttilan mukaan tehtyä kattavasti. Apukinoksia on tehty jo 2010-luvulta lähtien, ja tähän mennessä kuutteja on syntynyt niihin noin 320 yksilöä. Myös kelluviin keinopesiin on syntynyt tutkimusvuosien aikana muutama kuutti. Keinopesää käytetään nykyisin todennäköisesti silloin, kun pesintäolosuhteet ovat huonot ja pesät sulavat tavanomaista aikaisemmin. Vuoden 2023 talvikannan kooksi arvioitiin noin 480 saimaannorppayksilöä.

Miina esitteli myös syksyllä avattua Norppatilanne-palvelua, jossa esitetään ajantasaiset tiedot saimaannorpan kanta-arviosta, syntyvyydestä, havaitusta kuolleisuudesta, kuolinsyistä ja verkkokuolemista. Palvelussa on mahdollista tarkastella esim. kannan muutoksia osa-alueittain tai tietyllä aikavälillä.

Saimaannorppayksilöiden siirrot keväällä 2023

Maria Niemi kertoi Itä-Suomen yliopiston toteuttamasta kahden aikuisen norppayksilön siirrosta keväällä 2023. Yksilöt pyydystettiin Pihlajavedeltä alueelta, naaras kuljetettiin Kolovedelle ja koiras Lietvedelle. GPS-seurantatietojen perusteella molemmat ovat sopeutuneet uuteen elinympäristöönsä. Naarasyksilöstä on myös riistakamerakuvia.

Asiantuntijaryhmän terveiset

Asiantuntijaryhmän puheenjohtaja Anssi Vainikka esitti näkemyksiään viestinnästä, suojelutoimista, tiedon puutteista ja kehitystarpeista.

Saimaannorpan suojelutyöryhmän toiminnan kehittäminen

Ympäristöministeriön asettaman Saimaannorpan suojelutyöryhmän puheenjohtajisto on päättänyt aloittaa Seurantaryhmän ja Asiantuntijaryhmän toimintoihin liittyvän kehittämistyön, joka pohjautuu Itä-Suomen yliopiston toteuttaman KASSY-hankkeen (Peltonen & Sivonen 2022) tuloksiin (liitteenä). Kokouksen tavoitteena on luoda suuntaviivoja kehittämistyölle.

Lasse Peltonen (ympäristökonfliktien hallinnan professori) ja Matias Sivonen (ympäristöpolitiikan väitöskirjatutkija) Itä-Suomen yliopiston Historia- ja maantieteiden laitokselta toimivat kokouksessa kutsuttuina asiantuntijoina ja fasilitoivat työskentelyä kokouksessa.

Kokouksessa toteutettiin työryhmien pelisääntöihin ja toimintatapojen kirkastamiseen keskittyvä ryhmätyö. Pelisääntöjen tehtävänä on luoda perustuksen suojelutyöryhmän rakentavalle ja tavoitteelliselle toiminnalle. Ryhmätyöskentelyssä esiin nousseet pelisäännöt ja ohjeet kootaan yhteiseen ”sääntökirjaan”, joka toimii ohjenuorana tulevaisuudessa. Koonnin toteuttavat kutsutut asiantuntijat ja sääntökirja toimitetaan jäsenille kommentoitavaksi alkuvuodesta 2024.

Kokouksessa toteutettiin suojeluryhmän tietotarpeisiin ja tiedon yhteistuotantoon liittyvä ryhmätyö. Jäsenet esittivät näkemyksiään suojelustrategian vaatimista tietotarpeista ja tiedon käsittelyn tavoista. Ryhmätöiden tulokset kootaan erilliseen dokumenttiin, joka toimitetaan jäsenille alkuvuodesta 2024.

Kokouksessa Lasse Peltonen ja Matias Sivonen esittivät, että he aloittavat suojelutyöryhmän kehittämistyötä seuraavan toimintatutkimuksen. Tutkimus on jatkoa KASSY-hankkeelle. Tutkimuksen tavoitteina on tarkastella:

1. Millaisia käsityksiä jäsenillä on yhteistyöstä ja sen merkityksistä kiistojen hallinnassa?
2. Millaiset uudenlaiset neuvottelun menetelmät kehittävät intressien yhteensovittamista ja jännitteiden purkamista?

Tutkimuksen aineistoina hyödynnetään alkavan strategiakauden aikana toteutettavia haastatteluja ja kyselyjä. Näiden lisäksi esitetään, että Matias Sivonen toimii suojelutyöryhmän kokouksissa havainnoitsijana ja seuraa työryhmän viestintää ja vuorovaikutusta. Tutkimuksen aineistonkeruu toteutetaan hyviä tieteellisiä käytäntöjä ja tutkimusetiikkaa noudattaen sekä tutkimusympäristöä kunnioittavalla tavalla.

Havainnoinnin perustana on kerätä aineistoa havainnointipäiväkirjaan. Aineiston keruun tavoitteena ei ole seurata yksittäisiä jäseniä, vaan havainnoida työryhmän toimintatapoja ja prosesseja sekä tehdä niiden pohjalta johtopäätöksiä ja esityksiä työskentelyn kehittämiseksi.

Toimintatutkimus liittyy osaksi Matias Sivosen suojelukonflikteja sekä niiden hallintaa ja ratkaisua käsittelevää väitöskirjaa, jossa kalastuksen ja norpan suojelun yhteensovitta-

minen toimii yhtenä tapaustutkimuksena. Sivosen työskentelyä rahoittaa OLVI-säätiö ja Suomen kulttuurirahasto.

Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Suostumus työryhmätyöskentelyn havainnointiin tapahtuu hyväksymällä tämän muistion sisältö. Mikäli joku jäsen ei halua osallistua tutkimuksen toteutukseen, tulee hänen olla yhteydessä Matias Sivoseen (matias.sivonen@uef.fi) 1.2.2024 mennessä. Lisätietoja tutkimushankkeesta voi pyytää Matias Sivoselta sähköpostitse.

Seuraava kokous

Seuraava kokous järjestetään keväällä 2024. Tarkempi ajankohta ja paikka ilmoitetaan myöhemmin.

Muistion laati Arto Ustinov

Liitteet

Saimaan vesitilanne ja ennuste pesimäkaudelle 2024
Saimaannorpan kannanseuranta ja Norppatilanne-palvelu
Saimaannorppien siirrot 2023
Asiantuntijaryhmän terveiset
Suojelutyöryhmän toiminnan kehittäminen

Tiedoksi

Eero Korhonen, Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Lauri Puhakainen, Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Tarja Haaranen, ympäristöministeriö, Luontoympäristösasto

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Saimaan vesitilanne ja ennuste pesimäkaudelle 2024

Saimaannorpan suojelutyöryhmän kokous 29.11.2023,
Savonlinna

Tapio Tuukkanen
Kaakkois-Suomen ELY-keskus

Pesimäkauden 2023 toteutunut vedenkorkeus

- Jäätyminen: Oravi 10.12.2022, Lauritsala 12.12.2022
- Vedenkorkeuden vaihtelut jäätymisestä maaliskuun 20. päivään maks. + 7 cm

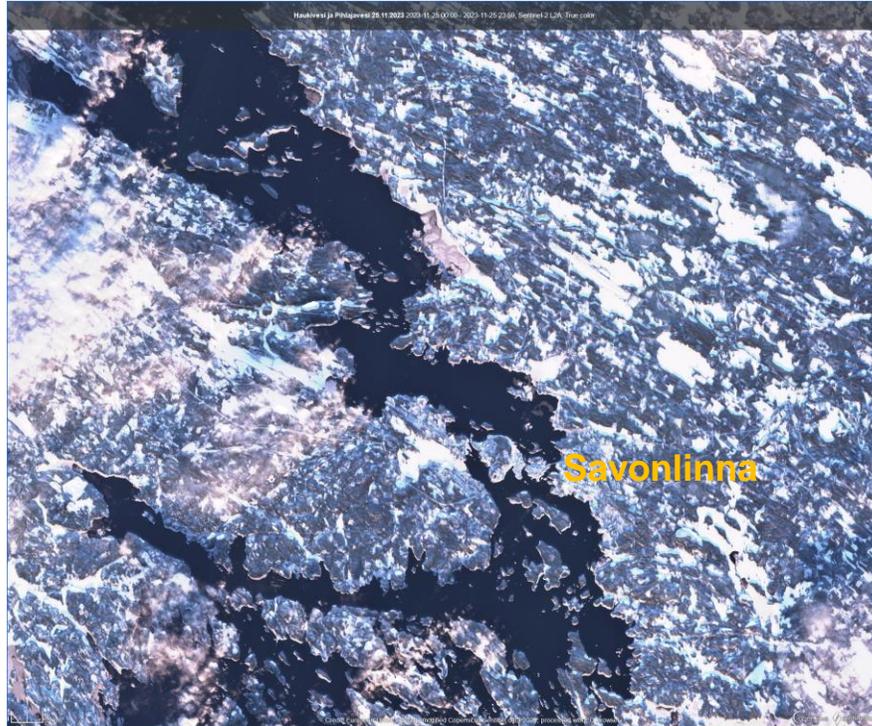
	W (NN+ m), Lauritsala	W (NN+ m), Oravi
W, jäätyminen	75,60	75,55
W, 20.3.	75,57	75,56
W, jakson min.	75,54 (22.12.2022)	75,53 (12.12.2022)
W, jakson maks.	75,61 (19.2.2023)	75,59 (17.2.2023)

Ajankohtaista Saimaan juoksutusten hoidossa

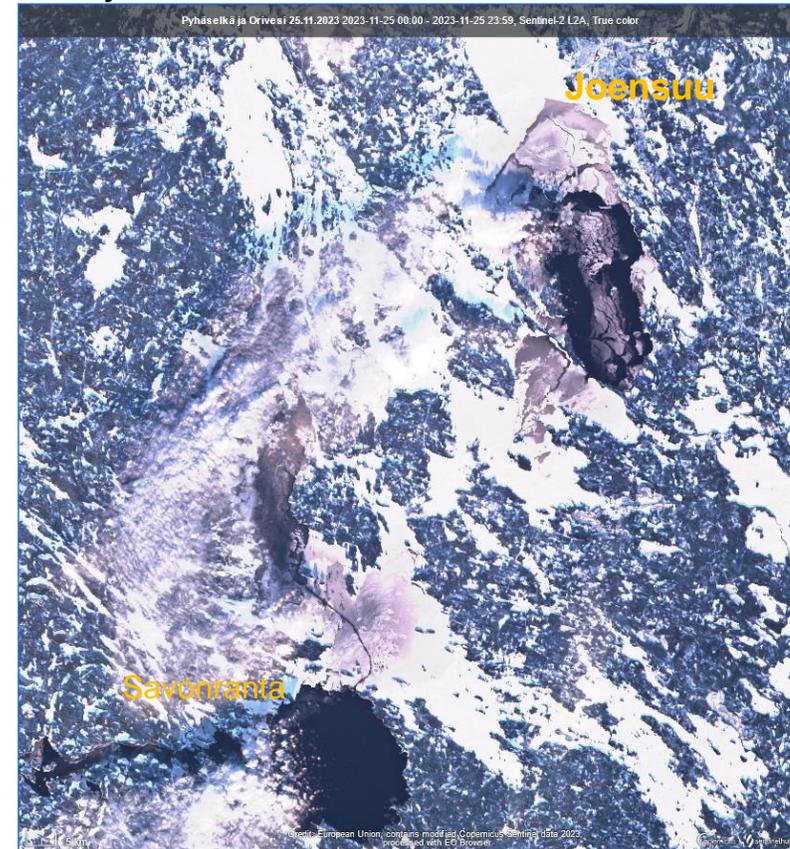
- Sateisen loppukesän johdosta Saimaan ja Vuoksen juoksutussäännön mukainen lisäjuoksutus aloitettiin 21.8.2023.
- Heinä-lokakuun sadanta noin 150 mm tavanomaista suurempi
- Lisäjuoksutus nostettiin 13.11.2023 alkaen maa- ja metsätalousministerin päätöksellä (ELYn esityksestä) viikkokeskiarvoon 850 m³/s.
- Yhteisen suomalais-venäläisen rajavesistöjen käyttökomission 61. kokous pidetty 25.10.2023

Saimaan jäätyminen, talvi 2023–2024

Haukivesi/Pihlajavesi

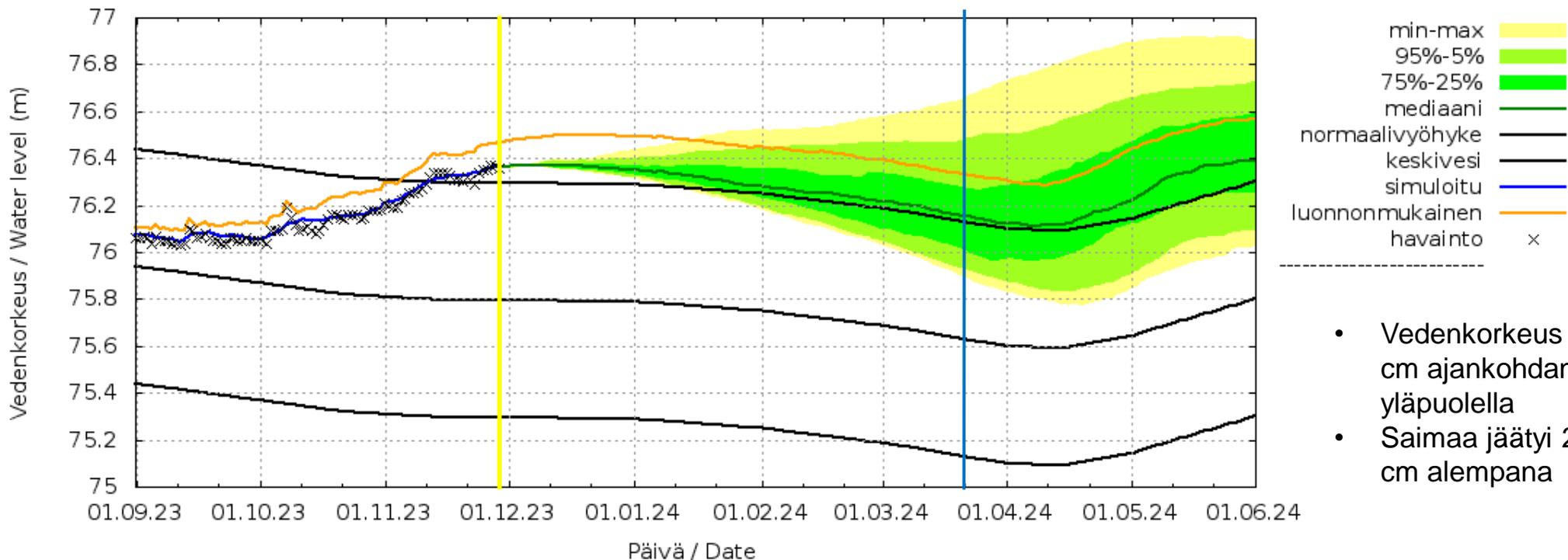
Pyhäselkä/Orivesi

- Selkävesien jäätyminen tapahtuneen joulukuun alkupuolella, mikäli sää jatkuu ennusteen mukaisena?

Vedenkorkeusennuste talvelle 2023–2024

04 112 Saimaa Vedenkorkeus / Water level 20.3.2024

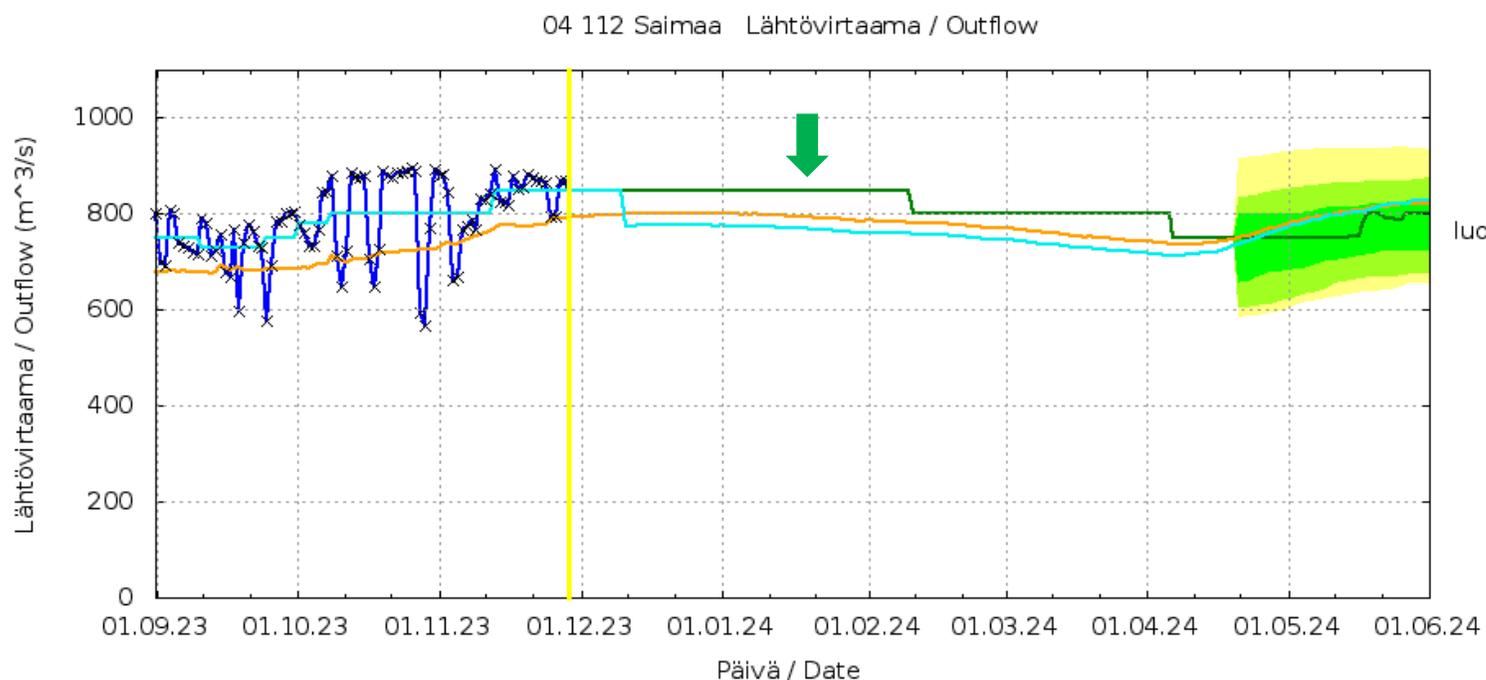

- Vedenkorkeus 29.11 n. 55 cm ajankohdan mediaanin yläpuolella
- Saimaa jäätynyt 2022 n. 80 cm alempana

2023-11-29 08:04:26 EET

- Saimaan vedenpinta noussut lisäjuoksutuksesta huolimatta lokakuun alusta n. 30 cm.
- Fortumilla ei oikeutta poiketa ohjekorkeudesta (+- 5 cm), koska W yli 40 cm keskiveden yläpuolella
- Joulukuun ennustetusta maksimikorkeudesta (NN+ 76,37 m) normaalivyöhykkeen ylärajalle 20.3.2024: $\Delta W - 24$ cm

Juoksutusennuste talvelle 2023–2024

- **Huom!** Keskiennusteen mukainen tilanne, juoksutus määritetään viikoittain.

- Lisäjuoksutusta jatketaan, kunnes vesitilanne palautuu normaaliksi, eikä vedenkorkeus uhkaa vesitilanne-ennusteen mukaan nousta ns. normaalivyöhykkeen ulkopuolelle (juoksutussäntö)
- Juoksutuksissa tulee huomioida myös jo tuleva kevät. Vedenkorkeuden laskua ei voida hillitä talven aikana siten, että se lisää tulvariskiä sulannan aikana

Saimaannorpan kannanseuranta ja Norppatilanne- palvelu

Saimaannorpan suojelutyöryhmän kokous
29.11.2023, Savonlinna

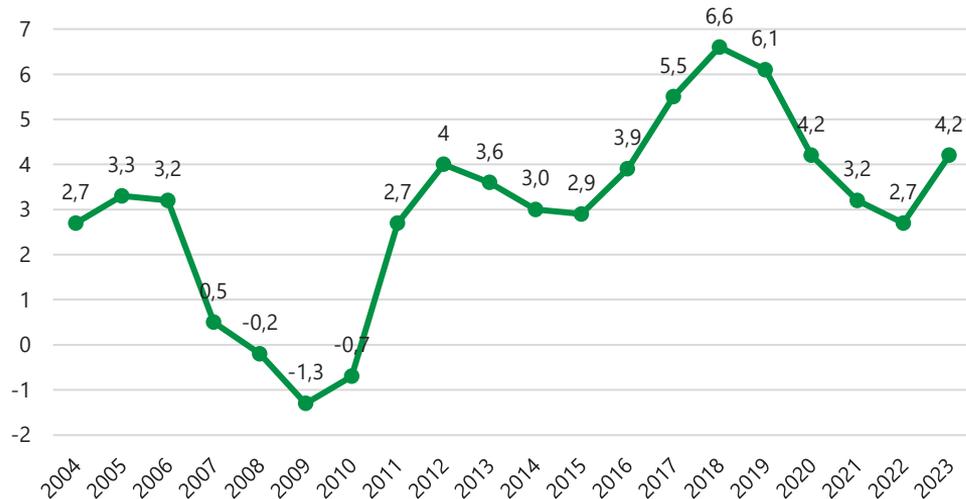
Miina Auttila ja Riikka Alakoski

Vuoden 2023 talvikannan kokoarvio 480 norppaa

- Kuvaa tammikuun tilannetta, jolloin norppien määrä on pienimmillään ennen kuuttien syntymää helmi-maaliskuussa
- Suojelutyöryhmä on asettanut vuotuiseksi kasvutavoitteeksi 3–6 %, todeten sen olevan minimitaloite ja siten pienempi kuin mitä kannan pitkántähtäimen kasvun suojelubiologiset seikat puoltaisivat.

Saimaannorppakannan viiden vuoden keskimääräinen kasvunopeus (%)

Norppatilanne-palvelu: <https://metsa.fi/norppatilanne>

- Saimaannorran suojelun strategian tavoitteena "Tehostetaan saimaannorran suojelua tiedonvaihdon avoimuudella"
- Metsähallituksen Luontopalvelujen kokonaisuus tiedon avoimuudesta ja tiedolla johtamisesta
- **Siitä se ajatus sitten lähti...**
  - Tuoda aineistoja yleisölle avoimiksi
  - Luoda ymmärrettäviä kokonaisuuksia selitteineen ja kuvaajineen

Kanta-arvio

Taulukossa on saimaannorran vuotuiset kanta-arviot ja niiden prosentiosuudet alueittain. Viivakuvaajassa on vuotuiset kanta-arviot sisältäen minimi- ja maksimiarviot.

Saimaa on jaettu 13 kannanseuranta-alueeseen. Valitsemalla aluetaulukosta yhden tai useamman alueen, päivittyvät sivun esitykset näyttämään tietoa valituilta kohteilta (oletuksena kaikki alueet). Voit myös rajata esitykset näyttämään tietoa vain tietyiltä vuosivalilta (oletuksena vuodet 2010-2023). Sivun kuvauksen, kartan ja esitykset saat laajennettua isompaan näkymään klikkaamalla niiden oikeasta ylä laidasta Tarkastelutila-kuvaketta.

KANTA-ARVIO
Saimaannorran kannan koko sekä minimi ja maksimi ovat useasta eri aineistosta

Vuosi

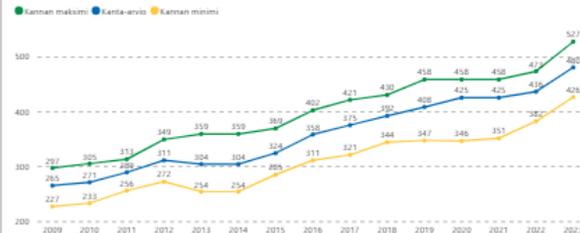
2009 2023

- Haukivesi
- Joutenvesi
- Kolovesi
- Lietvesi
- Luonteri
- Orivesi
- Petraselkä-Yövesi
- Pihlajavesi
- Pyhäselkä-Jäniselkä
- Pyyvesi-Enonvesi
- Suur-Saimaa
- Tolvanseelkä-Katoselkä

Kanta-arvio Syntyvyys Havaittu kuolleisuus Kuolinsyyt Verkkokuulemat

Vuosi	2009		2010		2011		2012		2013		2014		2015	
	%	Kanta	%	Kanta	%	Kanta	%	Kanta	%	Kanta	%	Kanta	%	Kanta
Tolvanseelkä-Katoselkä	0%	22	0%	23	9%	25	9%	29	9%	26	9%	26	8%	26
Suur-Saimaa	2%	4	2%	5	1%	3	1%	4	1%	4	1%	4	1%	4
Pyyvesi-Enonvesi	4%	10	4%	10	4%	12	4%	11	2%	7	2%	7	2%	7
Pyhäselkä-Jäniselkä	1%	2	1%	2	1%	2	1%	2	1%	2	1%	2	1%	2
Puruvesi	1%	2	1%	2	1%	3	1%	4	1%	4	1%	4	1%	4
Pihlajavesi	30%	80	34%	91	34%	98	34%	106	35%	106	35%	106	35%	112
Petraselkä-Yövesi	0%	21	0%	17	0%	24	0%	28	11%	32	11%	32	10%	32
Orivesi	3%	9	4%	10	3%	8	3%	9	3%	8	3%	8	2%	8
Luonteri	2%	4	1%	4	2%	6	1%	4	2%	7	2%	7	2%	7
Lietvesi	4%	10	3%	9	3%	9	4%	12	3%	9	3%	9	3%	9
Kolovesi	7%	19	7%	19	7%	19	5%	14	4%	13	4%	13	4%	13
Joutenvesi	9%	23	0%	23	7%	20	7%	23	8%	18	6%	18	6%	20
Haukivesi	22%	59	21%	56	21%	60	21%	65	22%	68	22%	68	25%	80
Ei maantilyä	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0
Yhteensä	100%	265	100%	271	100%	289	100%	311	100%	304	100%	304	100%	324

Pesälaskennat

- Yht. 125 vapaaehtoista ja 14 eri organisaatioiden työntekijöitä (ml. MH)
- Isoja ja kovia kinoksia
- Laskennat olivat kattavat ja pesiä löydettiin runsaasti, myös uusilta alueilta
  - Suur-Saimaalla, Puruvedellä ja Pihlajavedellä rajoitusalueen ulkopuolelta löytyi poikaspesä

Pesäpaikkasukellukset

- 2023: Löytyi 56 istukkaa, 3 kuollutta kuuttia, kuollut aikuinen naaras, 7 uutta kuuttia
- 2014-2023:
  - 412 istukkaa
  - 23 kuollutta kuuttia (27 % pesäpoikaskuolleisuudesta)
  - 52 uutta kuuttia (7 % syntyvyydestä)

Havaittu kuolleisuus

- Ennen vieroitusta kuolleiden kuuttien osuus 9 % havaituista
- Kalapyydyskuolleisuus (9 kpl 27.11. mennessä) ollut korkeampi kuin viime vuosina
  - 2 sattumalta havaittua, 7 verkkoihin
  - 2000-2022 keskimäärin 5,6/v (yht. 129 kpl, 2-8 kpl vuosittain)
- 1 hoitoon otettu norppa, joka kuoli ensimmäisenä yönä
- Kaikkiaan kuolleita norppia on havaittu paljon, 35 kpl
  - Kannanseurannan historian aikana enemmän vain 2017 (38 kpl)

The logo consists of two stylized triangles pointing towards each other, one green and one blue, forming a central shape.

METSÄHALLITUS

www.metsa.fi

 [@metsahallitus_forststyrelsen](https://www.instagram.com/metsahallitus_forststyrelsen)

[@metsahallitus](https://www.facebook.com/metsahallitus)

Saimaannorppien geneettiset siirrot 2023

RESEARCH ARTICLE

Open Access

Causes and consequences of fine-scale population structure in a critically endangered freshwater seal

Mia Valtonen^{1*}, Jukka U Palo², Jouni Aspi³, Minna Ruokonen^{3*}, Mervi Kunnasranta¹ and Tommi Nyman^{1,4}

Conservation Genetics
<https://doi.org/10.1007/s10592-022-01497-9>

RESEARCH ARTICLE

Genomic evidence uncovers inbreeding and supports translocations in rescuing the genetic diversity of a landlocked seal population

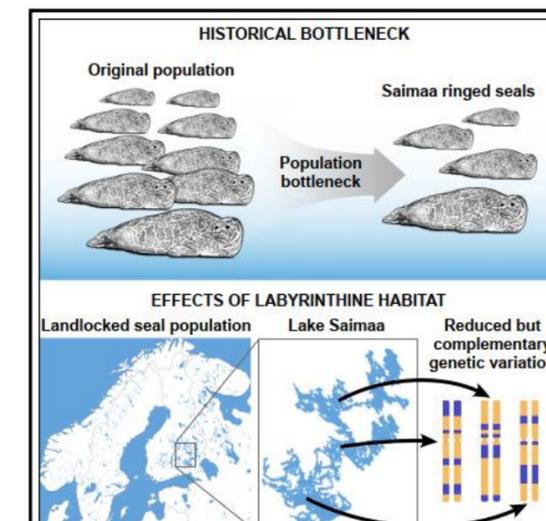
Tarja Sundell¹ · Juhana I. Kammonen¹ · Ella Mustanoja¹ · Vincent Biard² · Mervi Kunnasranta^{2,3} · Marja Niemi² · Milaja Nykänen² · Tommi Nyman⁴ · Jukka U. Palo^{5,6} · Mia Valtonen⁷ · Lars Paulin¹ · Jukka Jernvall^{1,8} · Petri Auvinen¹

Article

Current Biology

Fragmented habitat compensates for the adverse effects of genetic bottleneck

Graphical abstract

Authors

Ari Löytynoja, Pasi Rastas, Mia Valtonen, ..., Lars Paulin, Jukka Jernvall, Petri Auvinen

Correspondence

ari.loytynoja@helsinki.fi

In brief

Löytynoja et al. demonstrate that a labyrinthine habitat has created a strong subpopulation structure in landlocked Saimaa ringed seals. Subpopulations are highly homozygous but have retained complementary genetic variation, giving the endangered species a better position for recovery from an extreme population bottleneck and for future adaptation.

Genomic Saimaa
of seals: 400

Amalia (Phs221)

- Naaras
- Tunnettu 2016 lähtien
- Pihlajavesi
- 22.5.2023 Kolovedelle

Tuukka (Phs499)

- Uros
- Tunnettu 2021 lähtien
- Pihlajavesi
- 24.5.2023 Etelä-Saimaalle

Keväällä 2023 siirrettiin kaksi norppaa, kumpikin asettautui kesällä uusille alueilleen.

Keväällä 2024 siirretään mahdollisesti 1-3 norppaa.

Seuranta:
Telemetry
Photo-ID
Genetiikka

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

Asiantuntijaryhmän terveiset

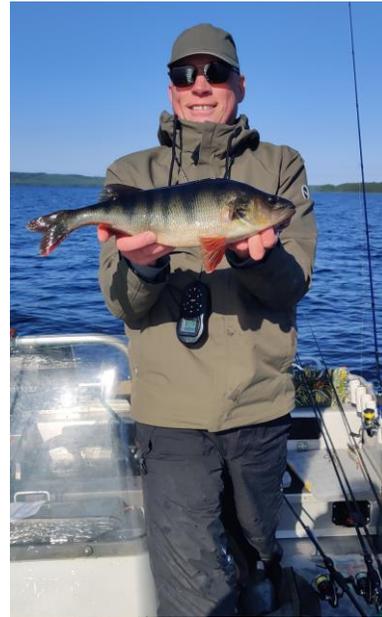
Anssi Vainikka, Savonlinna, 29.11.2023

Viestinnän tehostaminen

- Asiantuntijaryhmän kokous ennen suojelutyöryhmän kokousta
- Tunnistetut ajankohtaisimmat kehitystarpeet keskusteluun

Suojelutoimet ovat onnistuneet

- Kalastusrajoitukset ovat tuottaneet tulosta, uhrauksia ei ole tehty turhaan
- Myös uhanalaiset lohikalat, erityisesti saimaannieriä, ovat voineet hyötyä kalastusrajoituksista
- Kutuaikainen verkkokalastuskielto voi tuottaa paljon positiivisia hyötyjä kalastukselle: kuturauha, heikkolaatuiset kutukalat, alkukesän nopea kasvu saadaan hyödynnettyä

Vapaa-ajan kalastuksesta ei tiedetä mitään

- Kalatalousalueilla on pyrittävä systemaattisesti pyyntiponnistus- ja saalistietojen keruuseen (osakaskunnilta)
  - Vähintään lupamäärä ja lupakohtainen kokonaissaalispalautte
  - Luken kerättävä tietoa yleiskalastusoikeuskalastuksesta
  - Arvio kalastuksen ekologisesta kestävyydestä
- Merkintätutkimukset eivät nykyään toimi
  - Tarve rajoittaa kalastusta jopa enemmän kuin, jos tietoa saataisiin
  - Norppa on sivusaalis siinä missä uhanalainen lohikalakin
  - Sivusaaliin vähentäminen: tekniset ratkaisut, kalastuksen ohjaus

Akuutit kehitystarpeet

- Kalastuksenvalvonnan ja kalastusta koskevan tiedonkeruun parantaminen
- Tutkimukseen perustuvat biologiset reunaehdot toimille
  - **Suotuisan suojelutason viitearvot:**
    - Pienin elinvoimainen populaatio (PEP)
    - Demografisesti pienin elinvoimainen populaatio (DPEP)
    - Geneettisesti pienin elinvoimainen populaatio (GPEP)
    - Tehollinen populaatiokoko N_e

Saimaannorpan suojelutyöryhmä 2012

Syyskokous 29.11.2023

Päivän ohjelma

1. Saapuminen ja kahvit
2. Kokoukset aloitus – Jari Mutanen
3. Saimaan vesitilanne ja ennuste pesimäkaudelle 2024 – ELY
4. Saimaannorppakannan kokoarvio – MH
5. Strategiaryhmän kehittämistyön tavoitteet ja UEF:in toimintatutkimus
6. Pelisääntökeskustelu – Miten varmistamme ryhmän tuloksellisen ja rakentavan työskentelyn?
- Lounas-
7. Pelisääntökeskustelu – Yhteisen sääntökirjan koostaminen ja keskustelu
8. Tietotarpeet ja tiedon yhteistuotanto alkavalla strategiakaudella
9. Loppukeskustelu / palautekierros
10. Kokouksen päättäminen

Kehittämistyön tavoitteet

- Kehittämistyön kohteena (suojelustrategia)ryhmän yhteistyön ja vuorovaikutuksen käytännöt – tarve käsitellä ristiriitoja rakentavammin.
- Kehittämistyö palvelee koko suojelustrategiaryhmää yleisesti ja yhteisesti
- Lähtökohtana KASSY-hankkeen opetukset : ryhmien toiminta ja vaikeiden asioiden käsittely voisi hyötyä uusista työskentelymenetelmistä.
- Tunnistetut teemat: pelisäännöt ja tiedontuotanto
- UEF:n tutkijat ja tutkimus tukena: ristiriitojen käsittelyn ja vuorovaikutuksen työkalut, työskentelyn 'sparraus', fasilitoiva työskentely, toimintatutkimus

UEF:in toimintatutkimus

- Pohjautuu Itä-Suomen yliopiston KASSY-hankkeeseen (Peltonen & Sivonen 2022)
  - Tavoitteena oli tarkastella *kalastuksen ja saimaannorpan suojelun yhteensovittamista* YM:n ja MMM:n työryhmien näkökulmasta
  - Aineistoina hyödynnettiin haastatteluja, kyselyä ja työpajan tuloksia
- UEF:in toimintatutkimus (2023 →) on jatkoa KASSY-hankkeelle
  - Toimintatutkimuksen tavoitteena on tarkastella
    1. Millaisia käsityksiä jäsenillä on yhteistyöstä ja sen merkityksistä kiistojen hallinnassa?
    2. Kuinka uudenlaiset konfliktinhallinnan ja neuvottelun menetelmät kehittävät intressien yhteensovittamista ja jännitteiden purkamista?

UEF:in toimintatutkimus (2023 →)

- Aineistoina hyödynnetään edellisen hankkeen tapaan 1) haastatteluja ja kyselyjä sekä esitetään 2) strategiaryhmän toiminnan havainnointiaineiston keruuta
  - Esitämme, että Matias Sivonen toimii havainnoijia strategiaryhmän kokouksissa ja niiden valmistelussa
- Aineistonkeruu toteutetaan alkavan strategiakauden aikana
- Tutkimus kytkeytyy osaksi Matias Sivosen villieläinkonflikteja ja niiden hallintaa sekä ratkaisua käsittelevää väitöskirjaa
- Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Mikäli joku jäsen ei toivo osallistua tutkimukseen, pyydämme häntä ottamaan yhteyttä Matias Sivoseen (matias.sivonen@uef.fi), mikä merkitään kokouksen muistioon

Päivän ohjelma

1. Saapuminen ja kahvit
2. Kokoukset aloitus – Jari Mutanen
3. Saimaan vesitilanne ja ennuste pesimäkaudelle 2024 – ELY
4. Saimaannorppakannan kokoarvio – MH
5. Strategiaryhmän kehittämistyön tavoitteet ja UEF:in toimintatutkimus
6. Pelisääntökeskustelu – Miten varmistamme ryhmän tuloksellisen ja rakentavan työskentelyn?
-Lounas-
7. Pelisääntökeskustelu – Yhteisen sääntökirjan koostaminen ja keskustelu
8. Tietotarpeet ja tiedon yhteistuotanto alkavalla strategiakaudella
9. Loppukeskustelu / palautekierros
10. Kokouksen päättäminen

Työryhmän pelisäännöt, taustoitus

- Työryhmille annetaan yleensä tehtävä, joka kertoo **MITÄ** tavoitellaan, mutta aina ei mietitä **MITEN** työskentely kannattaisi järjestää
- Pelisääntöjen tehtävänä on luoda perustukset työryhmän rakentavalle ja tavoitteelliselle toiminnalle
- Säännöt rakennetaan yhdessä, jotta niistä tulisi aidosti yhteiset
- Säännöt ovat erityisesti ryhmän puheenjohtajan työkalu

Esimerkki – keskustelun pelisäännöt Möhkön metsäkiistan sovittelussa 17.5.2019

- KUUNTELE TARKKAAN mitä sanottavaa muilla on tilanteesta ja miten he ovat sen kokeneet
- OLE LÄSNÄ JA KUNNIOITA TOISIA sekä keskustelun luottamuksellisuutta
- KYSY KYSYMYKSIÄ YMMÄRTÄÄKSESI PAREMMIN - Älä kysy 'kuittailukysymyksiä'
- OLE VALMIS KERTOMAAN OMISTA TARPEISTA JA TUNTEMUKSISTASI – ja ole valmis kuvaamaan myös muiden näkökulmia
- ÄLÄ KESKEYTÄ – kaikilla on oikeus sanoa sanottavansa loppuun. Oma vuorosi tulee varmasti myös.
- MUISTA, ETTÄ OLET VOINUT YMMÄRTÄÄ VÄÄRIN
- POHDI RATKAISUJA JA OSALLISTU NIIDEN KEHITTELYYN
- Mitä voisimme tehdä toisin? Mitä tekisin itse? Mitä toivon muilta?
- ESITÄ TOIVEESI ja EHDOTUKSESI RAKENTAVASTI ja KERRO MIHIN TARPEESEEN NE VASTAAVAT

Ryhmätyö 1: Miten varmistamme ryhmän tuloksellisen ja rakentavat työskentelyn?

- Ideoidaan pöytäryhmittäin pelisääntöjä suojeluryhmän toiminnalle ja kirjataan ne *Post-it* -lapuille
- Lounaan jälkeen esityksiä käydään yhteisesti läpi
- Kokouksen jälkeen ehdotuksista kootaan "sääntökirja", joka toimii ohjenuorana tulevaisuudessa
- Sääntökirja hyväksytään yhteisesti ja sitä voidaan päivittää työskentelyn edetessä

Onko ryhmän tehtävä ja rooli riittävän selkeä?

Mihin ryhmän jäsenyys oikeuttaa ja velvoittaa?

Miten seuranta- ja asiantuntijaryhmän välinen vuorovaikutus tulisi järjestää?

Miten ryhmän ulkoisen vuorovaikutus toimisi parhaiten?

Miten varmistamme ryhmän tuloksellisen ja rakentavan työskentelyn?

Miten ryhmä käsittelee asioita? sääntöjä ryhmän päätöksenteko vaatii?

Miten ryhmän sisäinen vuorovaikutus toimisi parhaiten?

Millaisia sääntöjä kokoustilanteet kaipaavat?

Pitäisikö kokouskäytäntöjä muuttaa jotenkin?

Ryhmätyö 1: Miten varmistamme ryhmän tuloksellisen ja rakentavat työskentelyn?

1. **Pohdi** kysymystä hetki itseksesi
2. **Kirjaa** omat ajatuksesi: yksi idea per lappu (n. 5 min)
3. **Kierros** pöydässä – kaikki esittelevät vuorollaan omat ideansa ryhmälle → yhteinen **keskustelu** pöydissä (30 min)
4. Mitkä säännöt nousevat keskeisiksi? **Valitkaa kolme** ideaa esiteltäväksi muille

(Pöytäkeskustelu voi synnyttää myös uusia ehdotuksia – varmistakaa, että ne kirjataan)

Päivän ohjelma

1. Saapuminen ja kahvit
2. Kokoukset aloitus – Jari Mutanen
3. Saimaan vesitilanne ja ennuste pesimäkaudelle 2024 – ELY
4. Saimaannorppakannan kokoarvio – MH
5. Strategiaryhmän kehittämistyön tavoitteet ja UEF:in toimintatutkimus
6. Pelisääntökeskustelu – Miten varmistamme ryhmän tuloksellisen ja rakentavan työskentelyn?
-Lounas-
7. Pelisääntökeskustelu: Yhteisen sääntökirjan koostaminen ja keskustelu
8. Tietotarpeet ja tiedon yhteistuotanto alkavalla strategiakaudella
9. Loppukeskustelu / palautekierros
10. Kokouksen päättäminen

Mitä on yhteinen tiedontuotanto?

- Yhteinen tiedontuotanto (joint fact finding, JFF) on eri sidosryhmien yhteinen oppimisen, tiedon hankkimisen ja analysoinnin prosessi
- Parantaa tapaa, jolla relevanttia asiantuntijatieta tuodaan mukaan jännitteisiin suunnittelu- ja päätöksentekoprosesseihin
- Haastaa erilaisia intressejä edustavat ryhmät rakentamaan ratkaisujen vaatimaa tietopohjaa yhdessä
- Tavoitteena yhteinen, hyväksytty tietopohja, jota kaikki osapuolet pitävät hyödyllisenä ratkaistavien ongelmien kannalta
- Vähentää tarpeetonta kiistelyä, avaa parempia vuorovaikutuksen muotoja ja parantaa tutkimuksen ja päätöksenteon välisen keskustelun laatua

Esimerkki yhteisestä tiedontuotannosta Merimetso-kalastus -kysymykset

Yhteistoiminnallinen tiedontuotanto merimetsoon liittyvissä kiistoissa

Merimetso OHKE –hanke
10.3.2022

Merimetso JFF prosessin tavoitteet

- Prosessin tarkoituksena on luoda yhteistä tietopohjaa merimetso-kalastuskysymyksistä eri toimijatahojen kesken.
- Prosessissa:
  - a) tunnistetaan ne merimetsojen hallintaan liittyvät kysymykset, joihin liittyy epävarmuutta ja tiedollisia näkemuseroja,
  - b) kootaan yhteen ajankohtaista suomalaista ja pohjoismaista tutkimusta,
  - c) kuullaan asiantuntijoita, ja
  - d) laaditaan yhteenveto prosessin tuloksista.
- Tavoitteena on kaventaa tiedollisia näkemuseroja ja tunnistaa tärkeitä tutkimusaiheita, mahdollisesti myös laatia yhteinen hankesuunnitelma tärkeäksi katsotuista kysymyksistä CORE-hankkeen tuella.

Prosessin elementit

- SISÄLLÖLLISET TEEMAT

- Merimetso ja vaelluskalat
- Merimetsojen määrät
- Merimetsojen ja merikotkan vuorovaikutus
- Merimetsojen vaikutukset kalakantoihin ja kalastukseen

- TYÖSKENTELYTAPA:

- Taustahaastattelut → tunnistetut tiedolliset kysymykset /kipupisteet
- Perusteellinen keskustelu jokaiselle teemalle (Etäkokoukset)
- Mahdollisuus kutsua tutkijoita mukaan
- Tutkijoiden ja sidosryhmien suora vuoropuhelu
- Konsensusmuistiot joka teemasta
- Prosessin suunnittelu ja fasilitointi
- Aktiivinen kuunteleminen, riittävästi aikaa

Kutsutut asiantuntijapuheenvuorot

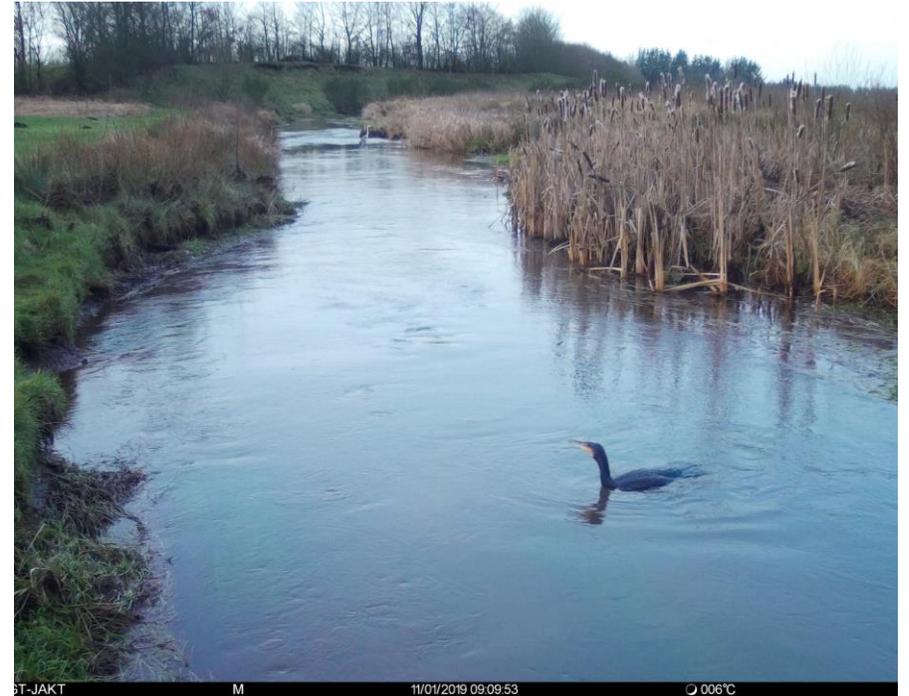
- Thomas Bregnballe, Århus University, Tanska, 3.2.2022: Cormorant-White-tailed eagle interactions in the Baltic Sea
- Patrik Byholm, Helsingin yliopisto, 14.1.2022: Merimetson paikallisvaikutukset kalakantoihin Suomenlahdella
- Niels Jepsen, Technical University of Denmark, 9.12.2021: Merimetson vaikutukset vaelluskalakantoihin Tanskan joissa
- Mikko Olin, Luonnonvarakeskus, 10.2.2022: Merimetson aiheuttama ahvenen kuolleisuus pohjoisella Itämerellä
- Panu Orell, Luonnonvarakeskus, 25.11.2021: Merimetsojen vaikutukset vaelluskaloihin Isojoella
- Pekka Rusanen, Suomen ympäristökeskus: Merikotkan ja merimetsot Suomessa
- Pekka Salmi, Luonnonvarakeskus 10.2.2022: Merimetson vahingot kaupalliselle kalastukselle
- Lari Veneranta, Luonnonvarakeskus, 14.1.2022: Merimetson saalistuksen vaikutus rannikon ahvenen populaatioon

Esimerkki teemasta: Merimetson vaikutus vaelluskaloihin

Panu Orell, Luonnonvarakeskus, 25.11.2021: Merimetsojen vaikutukset vaelluskaloihin Isojoella

Niels Jepsen, Technical University of Denmark, 9.12.2021: Merimetson vaikutukset vaelluskalakantoihin Tanskan joissa

Yhteenvedona voidaan todeta, että nykyisen, hyvin vähäisen tutkimuksen valossa merimetsoit eivät toistaiseksi ole aiheuttaneet merkittävää haittaa jokien vaelluskalakannoille Suomessa. Tilannetta pitää kuitenkin seurata tarkasti, ettei Suomessa jouduta samanlaiseen tilanteeseen kuin Tanskassa, jossa merimetsoista aiheutuva haitta vaelluskalakannoille on ollut huomattava. Tutkimustietoa tarvitaan lisää etenkin alueilta, joissa koloniat sijaitsevat jokisuistojen läheisyydessä.

Kuva Niels Jepsen

Ryhmätyö 2: Tietotarpeet ja tiedon yhteistuotanto

Saimaannorpan suojelustrategian tietotarpeet

Millaista tietoa ryhmä tarvitsee tavoitteiden saavuttamiseksi?

Mistä aiheista tietoa tarvitaan lisää?

Millaisia asiantuntijoita ryhmän kannattaisi kuulla?

Millaista vuorovaikutusta tutkijoiden kanssa toivotaan?

Ryhmätyö 2: Millaista tietoa ryhmä tarvitsee työnsä tueksi? Mihin kysymyksiin pitää vastata?

- Aluksi Ideoidaan pöytäryhmittäin tietotarpeita suojeluryhmän toiminnalle ja kirjataan ne *Post-it* -lapuille
- Mitkä tietotarpeet nousevat keskeisiksi?
- Toisessa vaiheessa keskustellaan siitä, miten niihin parhaiten vastataan → jatkotoimet

Ryhmätyö 2: Millaista tietoa ryhmä tarvitsee työnsä tueksi? Mihin kysymyksiin pitää vastata?

1. **Pohdi** kysymystä hetki itseksesi
2. **Kirjaa** omat ajatuksesi: yksi idea per lappu (n. 5 min)
3. **Kierros** pöydässä – kaikki esittelevät vuorollaan omat ideansa ryhmälle → yhteinen **keskustelu** pöydissä (30 min)
4. Mitkä tietotarpeet nousevat keskeisiksi? **Valitkaa kolme** ideaa esiteltäväksi muille

(Pöytäkeskustelu voi synnyttää myös uusia ehdotuksia – varmistakaa, että ne kirjataan)

Loppukeskustelu ja palautekierros